

Proefteelt bruine bonen pakt goed uit voor akkerbouwer

Bruine boon verslaat sperzieboon

Na een proefperiode van twee jaar weet Tjerk de Regt het zeker: hij gaat door met bruine bonen. Ze zijn weliswaar iets bewerkelijker dan sperziebonen en je hebt nogal wat oogstverliezen, maar de voordelen zijn groter dan de nadelen, aldus de akkerbouwer uit Werkendam. De sperziebonen verdwijnen uit het bouwplan.

Tjerk de Regt (32) teelde al een aantal jaren sperziebonen, maar haalde nooit de opbrengst van het land die anderen wel hadden. „Ik ben op zich best gecharmeerd van de teelt, maar om er een lekker saldo uit te halen, moet je wel een bovengemiddelde opbrengst oogsten en dat lukte eigenlijk nooit”, vertelt De Regt. Het was voor de akkerbouwer uit Werkendam een reden om zijn bouwplan te veranderen. Vereenvoudigen of de sperziebonen

vervangen door een ander gewas, dat was de vraag. Akkerbouwadviseur Wilko Wingelaar van Agrifirm Plant deed hem het idee aan de hand om zich op bruine bonen te richten. Vorig jaar werd voor het eerst zes hectare ingezaaid, dit jaar vijf hectare.

Project rond Werkendam

Wingelaar kwam in aanraking met bruine bonen door een klant die het gewas al langer

teelde en er positief over was. Agrifirm besloot er een projectje aan te wagen en benaderde een aantal potentiële telers, onder wie De Regt. Doelstelling was om te kijken of het telen en afzetten van bruine bonen vanuit Werkendam mogelijk was. In het gebied worden al veel sperziebonen en conservenerwten geteeld, dus de machines zijn voorhanden. „We zijn vorig jaar gestart met zeven telers die bij elkaar dertig hectare bruine bonen hebben geteeld”, vertelt

De oogstdag, zaterdag
1 oktober, was de
warmste dag van
dit najaar. Het stoft
enorm.

Wingelaar: „Dit jaar zijn er twee telers afgevalen en hebben we nog twintig hectare. Vorig jaar hebben we een geweldig moeilijke oogstperiode gehad en daarbij hebben we qua saldo toch concurrentie van granen en andere conservengewassen. Daar zit namelijk minder arbeid in dan in bruine bonen“, verklaart hij.

Minder ziektedruk

Toch is de bruine boon geen lastig gewas, vindt Tjerk de Regt. „De ziektedruk is minder hoog dan bij sperziebonen. Daarbij kunnen bruine bonen beter tegen natte voeten dan sperziebonen, is mijn gevoel. Het gewas is sterker. De oogst is inderdaad wat bewerkelijker. Je moet namelijk drie keer door het gewas heen voordat het product in de container ligt.“

Het gewas wordt eerst losgeschoffeld, zo dicht mogelijk bij de aanzet van de wortel. In het ideale beeld blijft het gewas dan enkele dagen op de grond liggen om verder te drogen. Na een dag of drie komt er een machine die zestien rijen bij elkaar in de rug veegt. Als laatste raapt de dorsmachine het gewas op om de bruine boon eruit te halen. Bewerkelijk. Een mogelijkheid zou zijn om de schoffelmachine aan de achterzijde te voorzien van een apparaat die de rijen meteen op een rug legt, zodat het een werkgang bespaart. Toch is dit ook weer niet wenselijk. Wingelaar: „In de rug droogt het gewas minder gemakkelijk en als er kans is om het gewas enkele dagen goed te laten drogen, dan komt dat de kwaliteit van de boon ten goede. Bovendien scheelt dat in droogkosten. We hebben een contractprijs gebaseerd op achttien procent vocht.“

Je eigen weg erin zoeken

Tjerk zaaide dit jaar het ras Berna (190 kilo/ hectare) in de tweede week van mei op kleigrond met een afslibbaarheid van 25 tot 40 procent. Er is gezaaid op een diepte van ongeveer 4,5 tot 5 centimeter, iets dieper dan vorig jaar, vanwege de droogte dit

voorjaar. De rijafstand was 37,5 centimeter. Na ongeveer negen dagen stonden de bonen boven. „Ik heb verder geen last gehad van het droge voorjaar. De grond had ik al een paar weken eerder zaaiklaar gemaakt, waardoor deze voldoende water opgaf voor ontkieming van het zaad.“

Voor opkomst is er nog gespoten met een onkruidbestrijdingsmiddel. Tijdens de groei is er nog één keer gespoten tegen onkruiden en nog één keer specifiek tegen grassen. Er is twee keer gespoten tegen sclerotinia waar bruine bonen toch wat gevoelig voor zijn, zij het minder dan sperziebonen, volgens de akkerbouwer.

De bemesting werd ook wat anders gegeven dan vorig jaar. „Toen hebben we er ruim honderd kilo zuivere stikstof op gebracht, maar daardoor kregen we een te lang en te zwaar gewas en was de oogst ook later. Dit jaar hebben we er 86 kilo op gestrooid in de vorm van 320 kilo KAS. Je moet hier toch een beetje je eigen weg in zoeken.“

Voorafgaand aan de oogst kan het gewas doodgespoten worden voor een egale afrijping. Vorig jaar spoot Tjerk het gewas niet dood voor de oogst. De omstandigheden waren er niet naar. „Het gewas is toen ook niet geschoffeld maar groen gemaaid, omdat het zo ontzettend nat was. Dit is 's nachts gebeurd. 's Morgens zijn de rijen bij elkaar geharkt en 's middags zat de dorser erin. Dit jaar heb ik 29 september geschoffeld en op 1 oktober, een van de warmste dagen van dit najaar, zijn de bonen bij elkaar geharkt en diezelfde middag gecombineerd.“

Doordat het die zaterdag zo ontzettend droog was, zijn er wel veel kleine kluitjes mee geoogst waardoor er behoorlijk wat tarra zal zijn. Ten tijde van het gesprek was de netto opbrengst nog niet bekend. Bruto is er 5.200 kilo per hectare geoogst. Dat is een hoge opbrengst, maar er zat dus nogal wat grond bij. Tjerk hoopt een netto opbrengst te halen van tussen de 3.500 en 4.000 kilo. Vorig jaar oogstte hij netto 3.800 kilo, wat een keurig resultaat was voor een moeilijk oogstjaar.

Tjerk zit er maar één nadeel aan de bonenoogst: er is een behoorlijk oogstverlies.

Dit jaar is er ongeveer tweehonderd kilo op het land blijven liggen. „Het verlies is wisselend en van perceel tot perceel ook anders“, zegt Wilko Wingelaar. „Het is met name afhankelijk van de rijpheid van het product. Bij tarwe heb je ook verlies maar dat zie je veel minder duidelijk. Een bruine boon glimt je tegemoet.“

De geoogste bruine bonen gaan per container naar de Agrifirm vestiging in Dronten. Daar worden ze verder gedroogd tot achttien procent en voorgereinigd. Vervolgens gaan ze naar de afnemer die de bruine bonen verder vermarkt voor consumptie. De bonen kunnen zowel droog worden afgezet als in pot of blik. De prijs is een contractprijs en ligt dit jaar iets hoger dan vorig jaar. Ze is gerelateerd aan de graanprijs.

Risico

Voor Tjerk is het na twee jaar telen van bruine bonen duidelijk: hier gaat hij mee door.

„Er zitten meerdere voordelen aan bruine bonen ten opzichte van sperziebonen“, ervaart hij. „De teelt is vergelijkbaar, maar de ziektedruk is lager en het gewas groeit sneller waardoor ze het veld eerder dicht hebben. Daardoor is de onkruiddruk weer lager en droogt de grond minder snel uit. Qua droogte kan hij wel wat hebben, beregenen is dus bijna niet nodig en ook bij veel nat weer zoals afgelopen zomer blijkt de bruine boon verrassend sterk. Ook heeft hij minder last van sclerotinia in vergelijking met de sperzieboon.“

Ook Agrifirm Plant ziet de bruine boon in regio Werkendam helemaal zitten. Echter, een snelle doorgroei van de teelt is niet wenselijk. „We willen bewust niet te groot worden“, stelt Wilko. „Het moet voor ons en voor de teler overzichtelijk blijven en als de oogst tegen zit, moet je het wel kunnen behappen. Het gewas wordt losgeschoffeld en moet dan nog even blijven liggen voor het goed is. Dan moet je nog wel het land op kunnen. De risico's mogen niet te groot worden voor de teler want anders haakt hij af en dat zou toch zonde zijn.“ ■

Copyright foto

Bedrijfsgegevens

Tjerk de Regt (foto links) heeft op dit moment nog 135 hectare grond in zijn bezit, gelegen op drie locaties bij Werkendam, Nieuwendijk en Hank. Hierop teelt hij dit jaar: 25 ha uien, 26 ha consumptieaardappelen, 34 ha tarwe, 8 ha gerst, 12 ha bieten, 12 ha graszaad, 3,5 ha vlas, 4,5 ha cichorei, 5 ha knolselderij en 5 ha bruine bonen. In de toekomst zal het bedrijf inkrimpen tot pakweg 75 hectare, omdat het bedrijf in Werkendam moet wijken in verband met 'Ruimte voor de Rivier'.

